

به نام خدا

درس: خارج فقه استاد طائب (جلسه نهم)

موضوع: مبحث جهاد و دفاع (دفاع بیولوژیک)

تاریخ: سه شنبه، ۱۳۹۹/۰۲/۰۹

متن کامل؛

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى أَشْرَفِ الْأَنْبِيَاءِ وَالْمُرْسَلِينَ حَبِيبِ آلِهِ الْعَالَمِينَ
أَبِ الْقَاسِمِ مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ الْمَعْصومِينَ وَ لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى أَعْدَائِهِمْ أَجْمَعِينَ
رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي * وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي * وَ احْلُلْ عُقْدَةً مِنْ لِسَانِي * يَفْقَهُوا قَوْلِي ۱

عرض کردیم در تهاجم زیستی سه هدف دنبال می‌شود: هدف اول ضربه زدن بر جان و سلامتی و هدف دوم ضربه زدن بر فرهنگ و روح و روان است. در حمله زیستی، ابتدا مردم دچار افسردگی می‌شوند. یکی از پیامدهای افسردگی خودکشی و از بین رفتن انسان‌هاست. تغییر فرهنگ در مرحله بعدی قرار دارد. اصولاً تغییر فرهنگ بهترین خواسته دشمن است. در قرآن بارها به این مسئله اشاره شده است «وَلَنْ تَرْضَى عَنْكَ الْيَهُودُ وَلَا النَّصَارَى حَتَّى تَتَّبِعَ مِلَّتَهُمْ»^۲ یهود و نصاری هرگز از تو راضی نمی‌شوند تا آنکه از آنها پیروی کنی» تا وقتی که شما رضایت آنها را به دست نیاورید با شما می‌جنگند «يُقَاتِلُونَكُمْ حَتَّى يَرُدُّوكُمْ عَنْ دِينِكُمْ»^۳ همواره با شما می‌جنگند تا شما را اگر بتوانند از دینتان برگردانند.» این قدر می‌جنگند تا از دینی که داری دست برداری. چه چیزی از دین شما برای او مهم است؟ قسمتی از دین شما که منافع او را به هم بزند. دشمن با قسمتی از دین که به منافع او لطمه نمی‌زند کاری ندارد. آمریکا با کشوری که در آن نماز بدون جلوگیری از فحشا و منکر اقامه می‌شود دعوایی ندارد. آمریکا می‌خواهد ربا را در ایران راه بیندازد و ایران را به خود وابسته کند. آنها

۱. سوره طه، آیه ۲۵-۲۸.

۲. سوره بقره، آیه ۱۲۰.

۳. سوره بقره، آیه ۲۱۷.

می‌خواهند از طریق بانک توسعه جهانی وام سنگینی با سود بالا به ما بدهند تا در پرداخت قسط وابسته به آنها باشیم. فرایند پرداخت وام هم مشکلاتی را به دنبال دارد. آنها می‌خواهند ما را از نظر صنعتی به خودشان وابسته نگه دارند. بنابراین اگر نماز مانع شراب، قمار، ربا، قمارخانه و ... نشود، آنها با ما دشمنی ندارند و می‌گویند نماز بخوانید. بخشی از دین برایشان رنج‌آور است که منافع آنها را به خطر می‌اندازد. آنها تلاش می‌کنند تا مسلمانان از روش آنها تبعیت کنند، پس آن چیزی که نیروی انسانی را در برابر آن نگه می‌دارد و نمی‌گذارد آنها سلطه پیدا کنند، فرهنگ جامعه است. آنها با این فرهنگ مبارزه می‌کنند و نمی‌خواهند که این فرهنگ پایدار بماند. اگر دشمن بتواند فرهنگ را تغییر دهد بدون هیچ تلفاتی سلطه پیدا می‌کند، چون اگر بخواهد زمین را با توپ و تانک بگیرد تلفات می‌دهد ولی در تهاجم فرهنگی تلفاتی وجود ندارد. وقتی فرهنگ از بین برود و همسان دشمن شویم منافع را در اختیار او قرار می‌دهیم، چون شما، او شده‌ای.

امام می‌گوید رابطه با آمریکا هرگز. چرا امام می‌گوید رابطه با آمریکا هرگز. در اسلام، اصل بر روابط است تا در روابط با دیگر کشورها بر فرهنگشان تأثیر بگذاریم. آمریکا برای رابطه با ما قواعد و شرایطی را در نظر گرفته که این قواعد به معنای حرکت در فرهنگ او و دست برداشتن از دینمان است. بنابراین این رابطه همیشه یک طرفه است. حضرت امام در عبارتی فرمودند اگر روزی آمریکا دست از استکبار برداشت و به دنبال ترویج فرهنگش نبود، آنگاه خواهیم دید که چه کار کنیم. ما با کشورهای ارتباط داریم که به دنبال القای فرهنگ خودشان و تخلیه فرهنگ ما نیستند. ما این ارتباط را واجب می‌دانیم چون در ارتباط با این کشورها، و در تقابل با فرهنگ والای ما، آنها تأثیر می‌پذیرند. پیامبر اکرم به دنبال القای فرهنگ نبودند. از فرهنگشان خبر می‌دادند و آنها گرایش پیدا می‌کردند. بنابراین هدف والای تهاجم زیستی تغییر فرهنگ است که ابزار آن برای القای فرهنگ یا فرهنگ القایی بیان شد. این مسائل به صورت مختصر بیان می‌شود تا سرفصل‌هایی برای مان باز شود. عرض شد که دفاع ابزار خاص خود را دارد. گستره فرهنگ در دفاع کارایی نقطه به نقطه ندارد. در برابر هجوم عراق، بحث دفاع مطرح می‌شود. در دفاع بحث گسترده قضا، کارخانه و ... باید وجود داشته باشد.

در حمله زیستی، این ابزارها وجود ندارد، اما نیاز است که در برابر حمله دشمن نیازسنجی شود و به میدان رفت. در هجوم زیستی، باید بینیم به کجا حمله می‌شود. باید ابزار لازم برای مقابله را به میدان بیاوریم و در مقابل تهاجم دشمن دفاع کنیم. باید این مسائل در صدا و سیما و فضای مجازی و مساجد و حسینیه‌ها و تکیه‌ها رعایت شود. باید دید که هجوم زیستی چه چیزی‌هایی را هدف قرار داده است، محتوای مربوط به آن را تولید و به مبارزه با آن پردازیم. برای مثال، در بُعد روانی مردم دچار افسردگی می‌شوند. صدا و سیما موظف است که برنامه‌های خنده‌دار را در تلویزیون پخش کند. تشخیص هجوم خوب بوده، اما آیا ابزاری که به میدان آمده هم مناسب با هجوم بوده است، یعنی آیا واقعاً برای جلوگیری از افسردگی و بهبود وضعیت روانی مردم، تولید برنامه طنز کارایی دارد یا این برنامه‌ها مکمل است و ابزار کارا برای جلوگیری از افسردگی طنز نیست، طنز می‌تواند ابزار جزئی باشد. ما عرض کردیم که ذکر خدا و دعا و یادآوری نصر الهی می‌تواند به بهبود وضعیت روانی کمک کند.

از این مسائل عبور می‌کنیم. به چند مسئله فردی می‌پردازیم. کسانی که در این هجوم از دنیا می‌روند، حکم آنها از نظر اسلام چیست؟ ما هجوم زیستی را همچون هجوم به خط مقدم و عملیات متعارف گرفتیم. در عملیات متعارف چند مدل هجوم وجود دارد: ۱. خط مقدم، کسی که سلاح در دست گرفته و در مقابل دشمن ایستاده است. در آن منطقه کسی که به قتل می‌رسد شهید محسوب می‌شود. این حکم شهادت ظاهری است، چون نیت فرد پنهان می‌ماند. ما ظاهراً حکم به شهادت می‌کنیم و احکام شهید بر او جاری است یعنی ۱. شهید محسوب می‌شود؛ ۲. اگر در منطقه به شهادت برسد با همان لباس دفن می‌شود یعنی کفن شهید لباس شهید است.

در گذشته، ابزار پرتابی خیلی به کار نمی‌رفت، یعنی بُرد منجنیق‌ها تا دو کیلومتر بود. امروز به دلیل ساخت ابزارهای پیشرفته، جنگ منحصر به خاکریز و خط مقدم نمی‌شود. با موشک هدف زده می‌شود یعنی میدان نبرد توسعه پیدا کرده است. کسانی که با هجوم دشمن کشته می‌شوند، مقتول در زمان جنگ هستند. امام به همه آنها شهید می‌گفت؛ زیرا این افراد خط مقدم را قبول داشتند و پشتیبان آن به حساب می‌آمدند و به همین دلیل دشمن آنها را می‌زد. هواپیماهای سعودی بیمارستان

کودکان یمن را بمباران کردند. در آن حمله بیش از دویست کودک کشته شد. سازمان ملل اعتراض کرد که چرا بیمارستان کودکان را زدید، آیا اشتباهی رخ داده است؟ گفته بودند نه، از عمد بیمارستان زده شده است، چون اگر بچه بزرگ شود، جلوی ما می ایستد. پس حمله به بیمارستان مثل حمله به خط مقدم است یعنی او را مدافع دید و حمله کرد. پس کسی که نیتش دفاع باشد، شهید محسوب می شود و کسی که نیتش پول جمع کردن باشد، شهید محسوب نمی شود ولو به ظاهر شهید شده باشد. کسانی که با حمله دشمن کشته شده اند شهید محسوب می شوند چون پشتیبان نیروها هستند. در تهاجم زیستی خط مقدم وجود ندارد. گستره خط مقدم همه کشور اسلامی است. دشمن می خواهد به آحاد مردم لطمه بزند یعنی همان طور که در هجوم عربستان، هیچ فرقی بین بچه در بیمارستان و مبارزین خط مقدم نیست، آحاد مردم ایران هم در نظر آمریکایی ها دشمن هستند. دلیل این ادعا حرف وزیر دفاع آمریکا در زمان جنگ بود. کاسپار واینبرگر در توضیح ارتباط جنگ ایران و عراق، به آمریکا گفته بود که ریشه ایرانیان را باید سوزاند. ایرانیان برای ما خطرناک هستند. فکر مقاومت و حرفی که امام آورده خروج از موضوع نیست. حدود سال ۷۳ یا ۷۴، در سفر حج با راننده ای مصری همسفر بودیم. من به او گفتم شنیدم در مصر تظاهرات شده؛ گفت بله. گفتم چه کسی این افراد را به میدان می آورد؟ به من نگاه کرد و گفت یعنی تو نمی دانی که این حرکت ها زیر سر کیه؟ گفتم نه. گفت تو نمی دانی که این حرکت ها زیر عمامه شماس است. گفتم به عمامه ما چه کار دارد؟ گفت نه، تو را نمی گویم رهبر شما را می گویم امام خمینی حرفی زد که مرزها را در نوردید و براساس حرف او، مردم تظاهرات می کنند. مصر با ما فاصله زیادی دارد و در آن زمان مصر تحت سرپرستی حسنی مبارک بود که همه جا را بسته بود. او حق دارد که بگوید باید ریشه ایرانیان را سوزاند. الان ۴۱ سال است که مردم پای حرف امام ایستاده اند. بنابراین هجوم دشمن به ملت ماست ولی طبقه طبقه عمل می کند. اگر دستشان برسد رهبر را می زنند، اگر دستشان برسد وزیر و وکیل و فرماندهان نظامی را می زنند. منتها در نبرد مستقیم از نقطه ای شروع می کنند ولی چون ما اطلاعاتی نداریم نمی توانیم قطعاً بگوییم که هدف اصلی آنها رهبری بوده است. به دلیل نوع هجوم می توان چنین برداشت کرد که هجوم آنها همه گیر بوده و گستره هجوم او همه مردم هستند. پس در تهاجم

زیستی کسی که نیتش دفاع باشد، شهید محسوب می‌شود و کسی که نیتش پول جمع کردن باشد، شهید محسوب نمی‌شود ولو به ظاهر شهید شده باشد. کسانی که مبتلا به بیماری می‌شوند هم مثل کشته‌شدگان جنگ شهید محسوب می‌شوند چون پشتیبان نیروها هستند. بحث اخروی با خداست، منتها در دفاع، خط مقدم وجود دارد که سربازان آن پزشکان و پرستاران و بسیج‌گندزایی است. آنها سربازان خط مقدم دفاع‌اند؛ بنابراین آنها محکوم به شهادت هستند و در راه خدا حرکت کردند «وَمَنْ يُهَاجِرْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يَجِدْ فِي الْأَرْضِ مُرَاعِمًا كَثِيرًا وَسَعَةً وَمَنْ يَخْرُجْ مِنْ بَيْتِهِ مُهَاجِرًا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ يُدْرِكُهُ الْمَوْتُ فَقَدْ وَقَعَ أَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا»^۱ و هر کس در راه خدا هجرت کند، اقامت‌گاه‌های فراوان و فراخی معیشت خواهد یافت و کسی که از خانه خود به قصد مهاجرت به سوی خدا و پیامبرش بیرون رود، سپس مرگ او را دریابد، مسلماً پاداشش بر خداست؛ و خدا همواره بسیار آمرزنده و مهربان است». هجرت به این معنا نیست که حتماً از خانه خارج شوید. فرض بگیرید افرادی در ایستگاه رادیویی صدا و سیما آمدند و نشسته‌اند و ضد استکبار حرف می‌زنند. وقتی دشمن صدا را از رسانه می‌شنود احساس ضرر کرده، رادیو را بمباران می‌کند. کسانی که در رادیو نشسته بودند مهاجر فی سبیل الله هستند. در آیه دیگری آمده است: «وَالَّذِينَ هَاجَرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ قُتِلُوا أَوْ مَاتُوا لَيَرْزُقَنَّهُمُ اللَّهُ رِزْقًا حَسَنًا وَإِنَّ اللَّهَ لَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ»^۲ و کسانی که در راه خدا هجرت کرده سپس کشته شده یا مرده‌اند، به یقین خدا رزقی نیکو به آنان می‌دهد؛ و قطعاً خدا بهترین روزی‌دهندگان است». در آیه دیگری هم آمده است «وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْواتًا بَلْ أَحْيَاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُونَ»^۳ و هرگز گمان مبر آنان که در راه خدا کشته شدند مرده‌اند، بلکه زنده‌اند و نزد پروردگارشان روزی داده می‌شوند». در آیه قبل هم آمده بود که اگر در راه خدا هجرت کردید و مرید خداوند آن رزق را به او می‌دهد. محقق اردبیلی می‌فرماید از این آیه چنین استنباط می‌شود که «و الظاهر أن كل من سافر في طلب أمر لمرضاة الله فهو مهاجر في سبيله، كما يدل عليه بعض الأخبار، و ظاهر الإضافة فليس بمخصوص بالجهاد و بالمهاجرين من بلاد الشرك، فالسفر لطلب

۱. سوره نساء، آیه ۱۰۰.

۲. سوره حج، آیه ۵۸.

۳. سوره آل عمران، آیه ۱۶۹.

العلم داخل بل أفضل، و كذا زيارة الأئمة عليهم السلام بل الذهاب إلى صلة الرحم و زيارة الإخوان في الله هو سبيل الله، و نحو ذلك و هو ظاهر.^۱ کسی که برای رضای خدا سفر کند، مهاجر در راه خدا به حساب می‌آید و همان‌طور که در بعضی از اخبار آمده، این عمل مختص جهاد و مهاجران از بلاد شرک نیست؛ کسانی که برای زیارت ائمه رهسپار شدند، یا برای صله رحم یا دیدار برادرانشان و یا امثال آن حرکت کردند از جمله این افرادند. کسانی که ۴۱ سال پای حرف امام ایستادند در این گروه قرار می‌گیرند.

مسئله دوم رعایت امور حفاظتی است. این امر، ریزپرداز عملیات می‌شود. خداوند می‌فرماید: «یا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا خُذُوا حِذْرَكُمْ فَانفِرُوا ثُبَاتٍ أَوْ انفِرُوا جَمِيعًا»^۲ ای اهل ایمان، [در برابر دشمن مهیا و آماده باشید و] سلاح‌ها و ساز و برگ جنگی خود را برگیرید، پس گروه گروه یا دسته‌جمعی [به سوی جنگ با دشمن] کوچ کنید. «مؤمنین در برابر دشمن حرکت کنید. «حذر» هر آن چیزی است که ما را در برابر دشمن توانمند می‌کند و موجب می‌شود که دشمن عقب‌نشینی کند یا پیروز نشود. در این روزگار، حذر در برابر تهاجم زیستی وجود دارد و باید آن را کاملاً رعایت کنیم. از این صحبت به این نتیجه می‌رسیم که رعایت دستورات بهداشتی که متخصصین و دلسوزان کشور توصیه می‌کنند، بر همگان واجب است. در جنگ‌های گذشته پوشیدن زره واجب بود. در نبرد فی سبیل الله دو راه پیش روست: پیروزی یا شهادت. هر دو آنها نتیجه‌ای خوب و همسان همدیگرند. درست است که شهادت یکی از خواسته‌هاست اما نه پیروزی و نه شهادت باعث نمی‌شود که پیامبر لوازم دفاع را رعایت نکند. ایشان در نبرد احد دو زره پوشید. در نبردها برای کشتار شمشیر برده نمی‌شد «و قَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَ يَكُونَ الدِّينُ لِلَّهِ فَإِنْ انْتَهَوْا فَلَا عُدْوَانَ إِلَّا عَلَى الظَّالِمِينَ»^۳ و با کفار جهاد کنید تا فتنه و فساد از روی زمین برطرف شود و دین خدا حاکم باشد و بس، و اگر (از فتنه) دست کشیدند (با آنها عدالت کنید که) تجاوز جز بر ستمکاران روا نیست. شمشیر حذر است، وقتی شمشیر در دست کسی باشد کسی جرأت نمی‌کند او را بکشد. اگر درگیری بالا بگیرد، پوشیدن لباس

۱. زبدة البیان فی أحكام القرآن، ص ۳۱۸.

۲. سوره نساء، آیه ۷۱.

۳. سوره بقره، آیه ۱۹۴.

ضد گلوله واجب است، نه اینکه امر خوب و مطلوبی باشد. نباید گفت ما عاشق شهادت هستیم این حرف‌ها چیست. وقتی پیامبر اکرم زره می‌پوشند یعنی پوشیدن زره واجب است. وقتی امیرالمؤمنین زره می‌پوشند یعنی پوشیدن زره واجب است. امروز در برابر این ویروس، خاکریز اول ماسک است. آنجایی که احتمال عقلایی برای سرایت و ابتلا هست، زدن ماسک عین زرهی است که در برابر شمشیر به تن می‌کردند و عین خاکریزی که در مقابل دشمن می‌زدند و مثل سنگری که می‌ساختند یا ماسکی که در جنگ در حمله شیمیایی به صورت می‌گذاشتند. کسی که ماسک دارد و در حمله شیمیایی ماسک نزد، شهید محسوب نمی‌شود، چون واجب بود ماسک را بزند. رهبری می‌گفت: دستور العملی که عوامل ستاد کرونا تذکر داده‌اند باید رعایت شود یعنی این مسائل مبنای دفاعی دارد و این ویروس برای قتل آمده، لذا ماسک لازم است. بنده، حکم را عرض می‌کنم. ممکن است در بعضی از جاها محلولی استفاده و فضا استریل شود. در آن مکان استفاده از ماسک واجب نیست. جایی که ویروس وجود دارد و مانعی هم وجود ندارد در آنجا استفاده از ماسک مثل استفاده از ابزار دفاعی واجب است. اگر کسی پول نداشته باشد تا ابزار دفاعی تهیه کند، بر کسانی که توانایی مالی دارند واجب است که پول دهند و ابزار دفاعی را در اختیار دیگران قرار دهند. این به غیر از حالت عادی است. در حالت عادی، بر کسانی که توانایی خرید ماسک دارند واجب است به کسی که پول ندارد ماسک بخرند، ماسک دهند. این مسئله از باب دفاع نیست از باب انقاذ جان مؤمن است، اما الان حکم دفاع در برابر دشمن است. انقاذ یک قضیه و دفاع در برابر دشمن مسئله دیگری است.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَعَجِّلْ فَرَجَهُمْ

منابع

قرآن کریم

ترجمه قرآن، الهی قمشه‌ای، مهدی، ترجمه آزاد، ۱۴ ق، فارسی، ج ۱، ترجمه آزاد، انتشارات فاطمه الزهراء، قم، ۱۳۸۰ ش، دوم.

نهج البلاغة (للصباحي صالح)، شریف الرضی، محمد بن حسین، ۴۰۶ ق، صالح، صبحی، گوناگون، عربی، ج ۱، هجرت، قم، ۱۴۱۴ ق، اول.